

1.
1.
2.
3.
4.

1794.

*

1. Bornius: Responsa jur. XXXVI, XXXVII, XXXVIII et XXXIX. Programma, quo ordinarius senior et reliqui fac. jur. assessores memoriam Borniana. nam . . . recolendam indicunt.
2. Bauer, Henricus Gottfriedus, fac. jur. pro cancellariis: Responsa jur. 33, 34 et 35. Programma, quo solennia inauguralia Friderici Guilielmi Imperii indicit.
3. Bauer, Henricus Gottfriedus, fac. jur. pro cancellariis: Responsa juris XL, XLI, XLII et XLIII. Programma, quo solennia doctoralia Caroli Friderici Mauritii Reepii indicit.
4. Bienerus, Christianus Gottlob, fac. jur. pro cancellariis: De jure aperturæ, quatenus Imperatori atque Imperiis in castris ac munimentis territoriorum Germanicorum competat. Programma, quo solennia doctoralia Christiani Gothoperti Tillingii indicit.

1794

5. Ingherus, Fridericus Antidicus: De numeribus pullis,
justitiae sacerdotibus, atque jure causa non
referendis. 11
6. Erhardus, Christianus Vauel: Quae jura in aca-
dis et educandis literis secundum statum
naturalem et civilem attineant? 12
7. Harbold, Christianus Guller: Successionem in
priorum creditum locum, jure offerendi
apud Romanos iuxta, et pro Saxones ecclie
cessulare. 13
8. Heyner, Fridericus Christianus: De damnatione ad
metalla.
9. Kepe, Carolus Fridericus Maurilius: De natura
et indole possessionis ad interdicta ubi pos-
sidentis et ut ubi reddenda necessariae.
10. Kunitzschkerus, Gama, Christianus: De antiquitate
vicariatus Saxonici sive origines vicariatus
I. R. imperii ex principatu Ducum Francorum

Saxoniae de iustae.

11. Buchmann, Jos. Lud. Em.; fac. jur. pro concella-
rius: (De iurejurauo vicario). Programma, quo
solenne inauguratio Filii Christiani Heyne
vi indicit
12. Raabe, Abraham Gottlob: Interpretatio odarii
Sapphici in Verrem. Programma, quo orationem
auspicalem indicit.
13. Tilling, Christianus Propertius: De postumis heredibus
instituentis vel exheredandis ad U. 28 § 1. et. 29.
7. p. 2.

1794
5. ...
6. ...
7. ...

8. ...
9. ...
10. ...

10382.

1794, 7.

DISPUTATIONES
DE
SELECTIS
IVRIS CONTROVERSI
CAPITIBVS

ILLVSTRIS IVRISCONSVLTORVM ORDINIS
AVCTORITATE

SE PRAESIDE
PVBLICE INSTITVENDAS
INDICIT

D. CHRISTIANVS GOTTLIEB HAVBOLD

SVPREMAE CVRIAE PROVINCIALIS ADESSOR
ANTIQVITATVM IVRIS PROFESSOR PVBLICVS
EXTRAORD

*Successionem in priorum creditorum locum, iure offerendi apud Romanos nixam,
e foro Saxonico recte exfulare*

PRAEFATVS

LIPSI AE
EX OFFICINA SAALBACHIA

DISPUTATIONES

SUBJECTIS

IVRIS CONTROVERSI

CAPITULIS

INSTITUTIS ET ORDINIS

ACADEMIAE

ALMA MATER

IN CHRISTIANIS COLLEGIIS

ALMA MATER

ALMA MATER

ALMA MATER

ALMA MATER

*Successionem in priorum creditorum locum, iure offerendi apud Romanos
nizam, e foro Saxonico recte exfulare.*

Quae anno proxime elapso a Friderico Reinoldo Wilgenrothio^{a)}, Viro Doctissimo, me praeside instituta est disputatio de iure offerendi, ex quo in priorum creditorum locum succeditur, quum pro consilii, quod auctor libelli ante oculos habuit, ratione ad sola iuris Romani placita spectaret: in fines, quibus usus insignis illius privilegii forensis hodie regitur, aut regendus esse videtur, alia occasione sigillatim inquirere, ipse decreueram. Cuius quidem nominis tandem dissoluendi opportunitatem hoc tempore nactus, partem argumenti, quae superest, ad duas quaestiones reuocabo, quarum altera, quatenus in formulam hypothecariam, qualis hodie obtinet, cadat ius offerendi Romanum, inuestigare; altera, vtrum pro nostra rei foenebris disciplina usus huius iuris suadendus sit, an dissuadendus, definire conabor.

A 2

I. Vt

a) Wilgenroth *Disp. de iure offerendi, ex quo in priorum credito-* rum locum succeditur, me praeside Lipsiae anno superiore habita.

I.

Vt autem prior quaestio, quae ad ipsum fori usum pertinet, recte diiudicetur, placet hic repetere nonnulla, quae in Commentatione modo commemorata ex iurisprudencia Romana de natura iuris offerendi in vniuersum sunt disputata. Quod quum esset facultas, iis, quorum interest, potioris creditoris pignoratitii priuilegium obtinere, eatenus concessa, vt, rite oblata et restituta pecunia credita, creditorem priorem dimittere et in eiusdem locum, iuris sui confirmandi gratia, succedere possint; sequebatur, duplicem potissimum esse iuris offerendi vim: vt aduersus inuitum creditorem priorem exerceri queat, et vt, qui posteriore loco crediderunt, facta oblatione, ab offerente vincantur. Quodsi igitur hodie creditor, hypotheca antiquiori munitus, ab eadem depelli potest per alium creditorem, pecuniam, cuius nomine res debitoris pignori obligata fuerat, eo consilio, vt ipse in locum dimissi succedat, offerentem: ius offerendi, a Romanis ad nos translatum, exerceri, nemo infortias ibit, qui vel leuiter iurisprudenciae ciuilibis praecepta degustauerit. Nec refert quidquam, vtrum id fiat interueniente cessione, dummodo sit necessaria, an absque eius auxilio, siquidem iam iure Romano cessione opus fuit, quoties alius, quam hypothecarius proximus, priorem sua pecunia dimittere vellet. Vnde intelligitur, summam disputationis eo redire, vt, vtrum et hodie creditor pignoratitius ad ius crediti et pignoris antiquioris in nouum creditorem, qui pro debitore hac demum lege, vt ipse locum potiozem nanciscatur, soluere paratus sit, transferendum recte adigatur, pateat. Quem quaestionis propositae sensum minime adsequuti sunt ii, qui, quum cessionis necessitatem

fitatem in exercendo offerendi iure non animaduertissent, pignorum privilegia in creditores, hoc iure usos, semper recta via transire, sibi persuaserunt.

Ac tales quidem beneficii nostri fines in mente habuisse videntur, quotquot eius usum hodiernum negauerunt interpretes. E quibus primo loco nominandus est acerrimus ille iuris Romani in Belgio censor, Simon a Groenewegen *b*), qui, postquam parem hodie esse singulis creditoribus pignoris distrahendi potestatem monuerat, ipsum quoque offerendi ius, ad consequendam hanc potestatem olim necessarium, nunc in desuetudinem abiisse, obseruauit. Quae ratio quemadmodum Io. Voetium *c*) quoque in eandem sententiam adduxit: ita alia causa, quod pignora hodie iudicis plerumque auctoritate distrahantur, I. T. Wordenhoffium *d*) mouit, ut tantum exiguas beneficio nostro in Germania partes deferret. Paullo faciliorem in admittendo eo se praebuit Vlr. Huberus *e*), quamquam et ipse, aequitatis, cui ius Romanum, inopes creditores inferiores a pignorum distractione plane arcens, valde refragari existimaret, patrocinium suscepturus, haecenus ab ista seueritate hodie recedi statuit, ut talibus certe creditoribus,

A 3

etiam si

b) a Groenewegen *Tr. de Legibus abrogatis et inuistratis in Hollandia, ad L. I. C. Qui prior. in pign. p. 702.*

c) Voetius *Comment. ad tit. D. Qui prior. in pign. §. 35. Tom. I. p. m. 732.*

d) Wordenhoff *Diff. de concursu*

et collisione vtriusque hypothecae, rum generalis, rum specialis (Trai. ad Rh. 1752.), §. 19. in Oelrichs Thes. nouo Dissert. iuridd. in Acad. Belgg. habitae. Vol. I. T. II. p. 744.

e) Huberus *Praelection. iur. Rom. ad tit. D. Qui prior. in pign. §. 27. Tom. III. p. m. 1064.*

etiam si postremo loco constitutus, liceat ad venditionem eiusmodi pignoris, cuius possessioni prior creditor non incumbat, pecunia non oblata, prouocare, salua tamen ei, qui primus crediderit, ordinis praerogatiua, in distribuendo pretio ex pignore redacto, diligenter obseruanda. Quibus limitibus positis, nescio an priuilegii, e Romano iure profecti, auctoritas labefactetur magis, quam sustineatur. Aperte denique contra vsu eius hodiernum disputauit recentissimus huius argumenti scriptor, Ern. Gottl. Meinhofius f), Vir Illustris, qui praeter rationes ab aliis, quos nominaui, iam adlatas, nouam adlegauit causam, cur illud creditorum beneficium in primis e foro Saxonico exulare censeret. Quod enim apud Romanos facile eueniret, vt creditores secundi, rei oppignoratae, ex voluntate primi creditoris distractae, pretio prioris fortis solutione exhausto, omni pignoris constituti vtilitate sine offerendi iure exciderent: id in Saxonia quidem negauit posse accidere, siquidem apud nos hypothecae non solum consensum vel domini directi, vel iudicis rei sitae requirant, sed etiam ultra modum legibus domesticis definitum, qui pretio rei obligatae respondeat, plane non confirmetur. Quare, hoc modo obseruato, omnibus omnino creditoribus citra temporis iniuriam satisfieri posse statuit.

E contrario non defuerunt, qui, iuris Romani maiestatem comiter venerati, priuilegium eo iure introductum nostris quoque foris adcommodatum esse contenderent. In quo numero praeter auctores peculiarium commentationum, de iure offerendi scripturum,

f) Meinhofius *Diss. Observatio- Saxonici continens* (Viteb. 1791.),
nes quasdam iuris Germanici et Obs. 3.

rum, occurrunt magna nomina Io. Sandii *g*), Dau. Meuii *h*), Bened. Carpzouii *i*), Io. Henr. Bergeri *k*), Lüd. Menckenii *l*), Augustini Leyseri *m*), Frid. Ef. Pufendorffii *n*), Dau. Ge. Strubenii *o*) et Christ. Gottl. Gmelini *p*), quorum plurimi id egerunt, vt, portionem hanc iuris Romani haud ignobilem hodiernis quoque moribus ex asse respondere, rerum iudicatarum argumentis, aut legum adeo prouincialium exemplis confirmarent.

Nobis vero quid in tanto celeberrimorum Iurifconsultorum dissensu de vsu iuris offerendi nouissimo vniuerse videatur, iam profitebimur. Ante omnia igitur tenendum est, nullam extare legem, toti imperio Romano-Germanico scriptam, qua aut ipsum offerendi priuilegium, quale apud Romanos creditoribus indultum fuit, aut causae, quibus originem olim debuit, expresse reprobentur. Quae enim ab aequali omnium creditorum pignoratitiorum iure ad pignoris distractionem prouocandi, aut a iudicialis pignorum confirmationis

g) a Sande *Lib III Decifion. Frifcar. tit. 12. def. 18. et 19.*

h) Meuius *Parr. III. Decif. 158.*

i) Carpzouius *Iurispr. forensf. Rom. Saxon. P. I. Conf. 28. def. 133-135.*

k) de Berger *Electör. Discept. forensium tit. 46. obs. 4. not. 4. p. m. 1490. sq. et Supplementor. ad Electa Discept. forensf. P. II. p. 908. nec non Lib. II. Oeconom. iur. tit. 5. §. 15. pag. 394. sq. ed. nouiff.*

l) Menckenius *System. iur. ciu.*

secundum D. Lib. XX. tit. 4. §. 7. pag. 355. ed. nouiff.

m) a Leyler *Medic. ad D. Spec. 23 I. med. 6-9. Vol. III. p. 775. sqq.*

n) a Pufendorf *Obff. iur. vniu. Tom. III. obs. 144.*

o) Strubenius in Operis, cui titulus: *Rechtliche Bedenken, P. V. obs. 83.*

p) Gmelinus in libro, quem inscripsit: *die Ordnung der Gläubiger bey dem über ihres Schuldners Vermögen entstandenen Gantzproceffe, cap. 4. §. 33. p. 330. sqq. ed. nouiff.*

tionis necessitate, aut ab aestimatione rerum obligatarum legibus praescripta vulgo repetuntur argumenta, singulis prouinciis propria sunt, nec ad vniuersam Germaniam pertinent. Communes autem consuetudines, quae, per omnes Germaniae regiones propagatae, vbiuis peraeque custodiantur, cum Gottl. Hufelandio *g)*, Viro Illustri, recte nego. Confugiendum igitur est ad recepti iuris auxilium, quo domesticae legislationis inopiae tuto succurritur, dummodo negotium ipsum, exera prudentia ordinatum, a nostris moribus non plane abhorreat. Quam quidem vtilitatem quum ius Romanum praestet potissimum in regenda pignorum per Germaniam natura, siquidem hypothecarum tacite contractarum, ordinis, quo creditorum singuli se inuicem excipiunt, actionum denique ad persequendas res pignori obligatas comparatarum exempla id manifesto probant: sequitur, etiam offerendi facultatem a creditoribus pignoratitiis hodie recte exerceri, nisi particularis legislatio contrarium sanxerit. Nec temere ausim hanc iuris recepti auctoritatem vel in iis Germaniae prouinciis adferere, quarum domesticae leges vnam et alteram introductae offerendi potestatis rationem immutauerunt, aut plane sustulerunt. Eam enim cum Adolpho Dieterico Webero *r)*, Viro Celeberrimo, esse statuo alienae legislationis in auxilium vocatae vim atque indolem, vt, licet quaedam eius causae hodie cessent, ipsarum tamen sanctionum vsui

g) Hufelandius in Symbolis, quibus titulus: *Beiträge zur Berichtigung und Erweiterung der positiven Rechtswissenschaften*, I. Stück, Num. I.

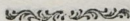
r) Weberus in Opusculo, cui titulus: *Reflexionen zur Beförderung einer gründlichen Theorie vom heutzigen Gebrauch des Römischen Rechts*, pag. 62-71.

vsui nouissimo nihil detrahatur, dummodo aequitatis, qua excel-
 lant, idonea commendatio supersit. Sic, vt hoc exemplo vtar,
 decreto Diui Marci etiam in nostris ciuitatibus locus est relictus,
 etsi caussarum, quae Romanum legislatorem impulerunt, vt pri-
 vatam vindictam paullo seuerius coereret, proxima, in seruorum,
 qui saepe vni domino parerent, exercitu posita, apud nos plane
 exulat. Nec magis e nostris foris proscribitur actio de receptis,
 aduersus nautas, caupones atque stabularios iure Romano prodita,
 licet in homines nostrae aetatis, qui tale vitae genus sequuntur,
 minime cadat priscum illud odium, cuius vestigia Praetor edicto
 suo expressit. Quem recentissimae iurisprudentiae adfensum etiam
 offerendi priuilegio vindicare eo minus dubito, quum in promptu
 sint illustra legum prouincialium Germanicarum exempla, quae,
 dum ipsum huius beneficii vsu sanciant, e causis tamen intro-
 ductae apud Romanos creditorum, quam dixi, successionis vnam
 alteramque reprobant.

Iam enim in singulas patriae nostrae regiones est excurrer-
 dum, vt, quaenam Romanorum hac in re sequatae sint prudentiam,
 quibusue contrarium placuerit, adpareat. Quemadmodum autem
 Germaniae superioris leges, diuersis quantumuis prouinciis scriptae,
 sibi inuicem plerumque similes sunt, vtpote ex iisdem fontibus
 haustae, atque ad Romani iuris normam fere omnes compositae:
 ita et in successione creditorum pignoratitiorum regenda mirifice
 eas conspirare, e Codicibus legum Palatinarum et Badenium in-
 telligitur. Ac primum quidem exemplum praebet Ius Prouinciale

B

Palati-

Palatinatus Rhenani *r*), cuius non modo titulus exstat peculiaris: „Wie ein Gläubiger an des andern Statt komme, oder succedire“ etc. sed etiam sanctio occurrit huiusmodi: „Wann eines Schuldners zween Gläubiger, und der eine das Pfand, der andre nichts innhätte, und derjenige, so es nicht innhätte, dem andern seine Schuld bezahlen wollte, oder wenn der andre schon die Bezahlung anzunehmen sich verweigerte, das Geld beym Amt oder Gericht hinterlegte, soll ihm das Pfand, obgleich davon nichts abgeredet, dennoch allein verbunden seyn und zugehören. §. Aus welchem aber nicht folgt, so ein Fremder, dem der Schuldner nichts zu thun, für sich selbst, ohne oder mit Geheis und Willen des Schuldners, doch unvermeldt einiges Pfandes, den Gläubiger oder die Pfand bezahlte, das derselbe eben das Pfand an sich bringe. Sintemal der also das Pfand bezahlt, an Erledigung desselben gar keine Gerechtigkeit bekommt, noch an des Gläubigers Statt tritt, wo er ihme solches nicht mit Wissen des Schuldners ausdrücklich vorbehalten, oder der Gläubiger ihme seine Gerechtigkeit übergeben hätte.“ Quam diuersam creditorum pignoratitiorum atque extraneorum successionem Badenfi quoque iure *t*) adgnosci, locus eiusdem, Palatinae formulae ad verbum fere similis, probat: „Wann ein Schuldner zween Gläubiger, und der eine das verpfändete Gut, der ander aber wegen seiner ausständigen Schuld nichts in Handen hätte, und derjenige, so nichts inn hätte, sein Schuld bezahlen wollte, so soll er, wann

^s) Obursfürstl. Pfalz bey Rhein erneuert und verbessert Landrecht (Heidelberg. 1611. fol.) Part. II. tit. 20. §. 2. et 3.

^t) Badisches Landrecht (Durlach. 1622. fol.) Part. III. tit. 20. Welchergestalt ein Gläubiger an des andern Statt komme.

wann derselbe die Bezahlung anzunehmen sich verweigerte, das Geld verpitschirt hinterlegen, und ihm alsdann das Pfand allein verbunden seyn und zugehören, obgleich solches nicht ausdrückentlich abgeredt worden. §. Da aber ganz ein Fremder, dem der Schuldner nichts zu thun, auch käme, und den Gläubiger oder die Pfand bezahle: soll ihm nicht zugelassen seyn, alsbald auf die Pfand eine Gerechtigkeit zu erlangen, oder an des Gläubigers Statt zu treten; es wäre denn anfangs also vom Schuldner angedinget worden, oder der Gläubiger hätte ihm diese Gerechtigkeit freywillig übergeben.“ Nec infirmavit vsum priuilegij nostri, in terris Badenfibus probatum, alia huius prouinciae sanctio v), ex qua eadem res pluribus creditoribus sine praeuia iudicis sententia nequit obligari. Ita enim sublata est e caussis introductae offerendi facultatis ea, quam ab incerto pignoris pretio, de quo creditores maxime inferiores apud Romanos saepe periclitarentur, repetendam esse, alibi vidimus. Vis autem impediendae pignorum, quam prior creditor intendit, distractionis Iure quoque Palatinatus Superioris x) offerendi auxilio tribuitur, siquidem ibi de potestate reuocandi rem oppignoratam, antequam haec extraneo venditionis lege addicatur, ita cautum est: „So aber der ander Gläubiger nachsgemelt dem ersten vor Verkauf der Pfand seine Schuld zu erlegen anbottle, auch wirklich erlegte, lassen Wir zu, daß er den Kauf hindern, und also auch in des ersten Gläubigers Statt treten möge.“ Quod superior Germania in admittendo iuris offe-

B 2. rendi

v) Ius Prou. Bad. P. III. tit. 16.
§. fin.

x) Landrecht des Fürstenthums
Oberpfalz (Monach. 1657. fol.)
Part. II. tit. 20.

rendi vsu praeiuerat exemplum, imitatus est nouissimus prouinciarum Borussicarum legislator y), qui simul fines beneficii nostri adcuratissime hunc in modum descripsit: §. 36. Die gerichtliche Veräußerung einer gültig verpfändeten Sache kann von andern, die darauf ebenfalls ein Recht erlangt haben, nur durch vollständige Befriedigung des Pfandgläubigers abgewendet werden. §. 37. Der Pfandgläubiger ist schuldig, einem jeden, der ein dingliches Recht auf die Sache, in gleichen dem, welcher für die Schuld Bürgschaft geleistet hat, gegen eine solche vollständige Befriedigung sein Pfandrecht abzutreten. §. 38. Er kann sich dißem auch durch die Vorschützung eines nach §. 34. mit dem Schuldner getroffenen Abkommens (intelligitur autem conuentio de pretio, pro quo res obligata creditoris fieri debeat, hunc inter et debitorem, postquam solutionis dies venit, inita) nicht entziehen. §. 39. Doch ist er zur Annahme der Zahlung und Abtretung seines Pfandrechts erst nach abgelaufenem Zahlungsstermine verbunden. §. 40. Dagegen kann er beydes selbst alsdann, wenn der gerichtliche Verkauf bereits nachgesucht worden, nicht weigern, sobald ihm auch die dabey schon aufgelaufenen Kosten mit erstattet werden. §. 41. Der jüngere Pfandgläubiger kann durch diesen Eintritt in die Stelle des von ihm befriedigten ältern Gläubigers, seiner eignen ursprünglichen Forderung kein Vorrecht vor denienigen verschaffen, welche zwar später, als dieser, aber früher als er, ein gültiges Realrecht auf die Sache erlangt haben. Quae Borussici iuris disciplina eam in primis ob rem memorabilis est, quod, quamquam omnes fere introductae olim

y) Allgemeines Gesetzbuch für die Preussischen Staaten, P. I. tit. 20. §. 36—41.

olim creditorum successionis causae etiam ex hac legislatione exsulant, ipsam nihilominus succedendi facultatem, qualis a Romani iuris auctoribus tradita fuerat, sponte adoptavit, et in iustum adeo ordinem coegit.

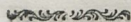
Ab hac communi iuris Romani in exteris regionibus imitatione insignis fecit diuortium Saxonica iurisprudentia, cuius in diiudicando adplicandoque offerendi privilegio regulas nunc quidem inuestigabimus. Ante omnia vero oportet meminisse, nullum ex stare iuris patrii antiqui aut noui locum, in quo successionis creditorum, offerendi iure vtentium, expressa fiat mentio, quamquam alia innumera peregrini iuris capita domesticae leges occupauerunt. Quod silentium hac potissimum in re obseruatum fuisse, eo magis mirari quis possit, qui similem iuris communis sanctionem de consensu creditoris pignoratitii in vltiorem rei sibi obligatae oppignorationem recte interpretando, in lege nostra iudiciaria vetustiori α) repetitam legerit. Quidquid sit, ipsa creditorum successio Romana, quod in iure Saxonico scripto reperire non potuit praesidium, id quidem cumulate nacta est per Iurisperitorum nostratium auctoritatem, qui antequam noua legis iudiciariae, quam dixi, recensio prodierat, pro vsu iuris offerendi in Saxoniam Electorali tam constanter responderunt, vt illud apud nos olim fuisse receptum, nullus plane dubitem. Quae enim Carpzouius α) et

B 3

Men-

α) *Ord. Iudic. Sax. tit. 46. §. 10.*

α) Carpzouius *l. l. P. I. Const. 28. def. 133 — 135.*

Menckenius *b)* adtulerunt rerum annis 1630. 1632. 1635. 1636. et 1715. a duobus, quae Lipsiae de iure respondent, Collegiis iudicatarum exempla, egregie adiuuant Bergeri *c)* de usu illius privilegii in Saxonia iudicium, quod, quo maior hodiernum est huius viri in nostris foris celebritas, eo minus mihi temperare possum, quin hic adiiciam. »*Quae quidem doctrina, ait, uti lege non minus, quam evidenti aequitate communitur: ita insignem in foro utilitatem praestat. Quod enim aliqui cessio hypothecae operatur, id eiusmodi etiam pacto, eoque cum solo debitore inito, citra cessionem effici potest. — Memini complures hoc iure ex officio interdum adiuvari. Ut proinde id et doceri identidem, et sedulo addisci, plurimum intersit.*« Nec mutavit sententiam alio in loco *d)*, ubi successionem in nomina feudalia exposuit, nisi quod huic consensum domini directi accedere oportere docuit. Quod Viri praestantissimi decretum repetitum legimus in Eiusdem Oeconomia Iuris *e)*, addita hac obseruatione, hypothecam aliodialem, publice confirmatam, solo pacto cum debitore inito transferri in eum, cuius pecunia dimissus sit hypothecarius, modo a magistratu, ostensa apocha, non fuerit deleta, quum alioquin nouus creditor dolo induci posset ad contrahendum.

Nostra vero aetate in alia omnia abire fori patrii consuetudinem; et successionis creditorum Romanae usum e finibus Saxoniae profusus

b) Menckenius *l. l.* p. 355.

d) Idem *Supplem. ad Electa Discept. forens. l. l.* p. 908.

c) de Berger *Elect. Discept. forens. l. l.* pag. 1490. sq.

e) Idem *Oecon. Iur. l. l. nor. 7.* p. 395. *ed. nouiss.*

prorsus exulare, communis est Iurisperitorum domesticorum doctrina, ab Illustri Meinhofio *f*) nuper accurate tradita, et, vt ipse cognoui, auctoritate Supremi Prouocationum Senatus Dresdenfis, qui ex longo inde tempore hac in re a iure communi diuertium fecit, comprobata. Nollem tamen istam nouissimae iurisprudentialis disciplinam ex iis causis defendere, quae Viro Illustri visae sunt Romani priuilegii e patria nostra memoriam proseripsisse. Quae enim contra *necessitatem* huius beneficii e mutatis moribus disputantur, *usum* eius semel receptum non valent infirmare. Certe egregia carituri essemus iuris Romani portione, si tales leges, quas aevo, cui scriptae sunt, ipsa expresserat necessitas, omnes e nostris foris vellemus exterminare. Nec aliter sensisse videntur maiores nostri, quum iuri offerendi etiam in Saxonia locum esse iudicarent, quamquam iam tum nihil impediabat, quo minus, debitore iusto tempore non soluente, quilibet creditor pignoratitius, etiamsi inter plures locum obtineret vltimum, ad rei obligatae distractionem legitime faciendam prouocare posset. Hoc autem primum fuit argumentum, quo nixus auctor, quem dixi, ius offerendi, ob imparem creditorum pignoratitiorum conditionem olim introductum, iisdem hodiernum integrum esse negauit. Alteram rationem, vt supra monui, repetendam esse duxit e sapienti consilio, quo Legislator Serenissimus modum, quem iudex in admittenda praediorum oppignoratione seruare debeat, definiuit. Neque enim solum cautum est *g*), ne consensus iudicis in fundis feuda-

f) Meinhofius *Diss. laud. obs.* 3. 6. §. 1. in *Conr. Cod. Aug. T. I. pag.*
g) *Mandar. feud. d. a. 1764. tit.* 1031.

feudalibus dimidiam partem, in allodialibus vero duas partes tertias pretii, in nouissimo acquisitionis instrumento determinati, aut per aestimationem denuo factam constituti, excedat, sed etiam, quomodo eiusmodi aestimatio sit facienda, diligenter praeceptum *h*). Quae legum nostrarum prouidentia nescio, an omnem tollat iuris offerendi utilitatem, quamquam minime nego, optime hoc modo consultum esse creditoribus, de damnosa pignoris, nominibus suis olim haud raro imparis, venditione non amplius periclitantibus. Nam offerendi auxilium non magis creditorum, quam debitorum utilitatem respicit, quo facilius hi inuenire possint aequiorem creditorem, cuius pecunia molestiorem dimittant. Quod ipsum quoque animaduertisse arbitror Potentissimum iuris Borussiae auctorem, qui, licet summam a iudicibus in decernenda pignorum publicorum confirmatione circumspeditionem adhiberi, nec eorum, quae credituri scire interst, quidquam dissimulari iussit *i*), dignam nihilominus creditorum successionem iudicauit, quam, ut supra dictum est, in recentissimam legislationem reciperet.

Quae quum ita sint, alia quaerenda erit ratio, ex qua aduersus nouissimum iuris offerendi in Saxonia usum possit disputari. Quemadmodum autem patrii iuris disciplinam, quae ad creditorum successionem

b) Mandat wegen derer, bey Ertheilung der Consense auf solche Güter oder Grundstücken, deren wahrer Werth zweifelhaft ist, zum Grunde zu legenden gerichtlichen Taxationen, d. d. 6. Jun. 1772.

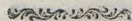
i) Allgemeine Hypothekenordnung für die Königl. Preuss. Staaten (Berolini 1784. 8.) tit. 2. §. 127 et 132. pag. 52. sqq.

cessionem pertinet, moribus magis, quam lege mutatam esse, facile concedet, quicumque, nullam omnino exstare de isto iuris Romani instituto sanctionem Saxoniam, ex his, quae supra monui, meminerit: ita causam eius mutationis vnicam repeto ex interpretatione loci valde memorabilis, in lege iudiciaria repetitae praelectionis obuii k), quo quaelibet hypothecarum, siue allodialium, siue feudaliū translatio, nisi quae fiat interueniente magistratus auctoritate, veraque cessione, pro irrita declaratur. Er ipsum locum! „Desgleichen wollen Wir auch, das keine Hypothek so wohl bey denen Lehn- als auch bey denen Allodialgütern, ohne Unterscheid derer Fälle, ganz oder zum Theil, anderergestalt, als vermittelst gerichtlicher Confirmation und Consenses, wofür jedoch nur die Hälfte derer ordentlichen Sporteln zu entrichten, cedirt werden möge, gestalt Wir zu solchem Ende dasjenige, was dem zuwider in denen Rechten enthalten, so viel dergleichen gerichtliche Hypothecas, und deren Translation betrifft, hiermit dergestalt limitiret, und resp. aufgehoben haben wollen.“ Derogat autem haec sanctio non solum iuri communi, quod, quemadmodum cuiusvis generis res absque iudicis auctoritate pignori dari permittit, ita multo magis cessiones pignorum priuatim factas ratas habet; sed etiam antiquioribus legibus domesticis, quae et ipsae iudicialis infirmationis sollemnitate cessiones huiusmodi soluerant. Quamquam enim Mandatum sub initium seculi superioris editum l) omnes omnino cessiones, in primis vero

k) Ord. Iud. Sax. Recogn. ad tit. 46. §. 2.

l) Mandat wegen wucherlicher

Contracen und obnzulässiger Cessionen d. d. 1. Febr. 1614. in Codicis Augustei Tom. I. pag. 1062. sqq.

eas. quibus hypothecae, in bonis siue feudilibus, siue allodialibus
 constitutae, transferrentur, adcedente iudicis consensu celebrari
 iusserat: eum tamen legis rigorem mox ad solas hypothecas feuda-
 les refrinxit ordinatio antiquior iudiciorum *m*), quam postea Sere-
 nissimus Legislator peculiari decisione *n*), eisdem iudicialis aucto-
 ritatis fines describente, declaravit. Qua legis potestate quum
 faepenumero abusa esset hominum malitia ad decipiendos cessiona-
 rios, rei gestae ignaros, quorum pluribus eadem subinde hypo-
 theca ab eodem creditore cederetur, falso adeo nonnumquam prae-
 lato pignoris primum constituti initio, quod et ipsum cessionariis,
 cum reliquis creditoribus de nominis praerogatiua certantibus, in-
 gens aliquando negotium facefferet: sapienti profecto consilio, ut
 fraudibus eiusmodi obex poneretur, in recognita lege iudiciaria cau-
 tum est, ne quo alio modo, quam iudicis consensu praecedente,
 pignoris publice obligati ius in nouum creditorem transmitteretur.
 Hinc interpretatione prudentum et disputatione fori effectum est,
 nec successionem creditorum, ad adiuuandos eos, qui alienum
 pignus sua pecunia redimere cuperent, iure ciuili comparatam,
 patrii iuris disciplinae respondere, in primis quum absque cessione
 eandem exerceri, iusque creditoris dimissi in offerentem semper
 recta via transire, viri docti sibi persuasisent. Ad ipsam autem
 cessionem faciendam creditorem, cui satisfactum est, adigi posse,
 propterea negant, quod eundem officio suo defunctum esse putant,
 si, recepta per solutionem forte credita, obligationis contractae
 instru-

m) *Ord. Iudic. rir.* 46. §. 7.

n) *Decis. Elect.* 40. d. a. 1661.
in Cod. Aug. Tom. I. p. 315. §.

instrumentum debitori reddiderit o), apochamque insuper exhiberit p).

Verum enimvero quantacumque apud me est opinionis, communi Collegiorum, quae de iure respondent, consensu receptae auctoritas, minime tamen usque adeo eam valere censeo, ut modestam dubitationem prorsus excludat. Itaque primam difficultatem mouet iusta iuris ciuilis, quo creditorum pignoratitiorum successio est introducta, interpretatio. Tantum enim abest, ut, oblata forte credita, ius dimissi creditoris statim transeat in eum, cuius pecunia prior est dimissus, ut potius, nisi creditor secundus succedat in locum proxime superioris, ne hoc quidem negotium sine cessione intelligi possit. Quam quidem cessionis necessitatem, paucis obseruatam, vberius probauit Wilgenrothius q) in Commentatione, cuius supplendae gratia hunc ipsum libellum scripsi. Nostrates vero interpretes sibi visi sunt in successione creditorum pignoratitiorum, offerendi facultate utentium, inuenire peculiarem quemdam, et a cessione alienum transferendarum hypothecarum modum, quem proinde Legislatores Saxonici prorsus reprobauerunt, sublato omni hypothecarum commercio, nisi quod interueniente in iure cessione exerceatur. Quodsi igitur creditor inferior in prioris locum successurus, iudicem adeat, ut ad cedendum nomen alterum cogat; nescio, an legum domesticarum obtentu ab usu iuris, cessionem adeo poscentis, recte possit repelli. Deinde non leue ex-

C 2

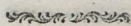
citant

o) L. 2. C. de Condiç. ex lege ecc. L. ult. C. de Solut. et Liberat.

p) L. 14. C. eod.

q) Wilgenroth *Diff. commem.*

Cap. 3. §. I. p. 23.

citant dubium cauffae, ob quas follemnitas infinuationis iudicialis
 in ceffionibus pignorum lege noftra iudiciaria eft praefcripta.
 Fraudes enim creditorum cedentium plane abfunt a neceffariis ces-
 fionibus, quae vel inuitis ipsis fiunt, et folis ceffionariis profunt.
 Quod denique negant creditorem, recepta pecunia credita, ad
 ceffionem faciendam iure cogi poffe, refutatur exemplis emtorum
 hereditatis r) et fideiufforum s), qui venditores creditoresque,
 quibus pro debitoribus fatiffaciunt, ad actiones fibi mandandas
 recte compellunt. Certe hoc adgnouit iuris Boruffici auctor t), dum
 ceffionis neceffitatem in ipfa creditorum offerentium fucceffione
 difertis verbis praecepit: „§. 442. In allen Fällen, wo jemand, durch
 die für oder statt eines Andern geleiftete Zahlung, nach Vorfchrift der
 Gefetze, in die Stelle des bezahlten Gläubigers tritt, ift er von diefem
 auch eine ausdrückliche Ceffion feiner Rechte an den Schuldner zu fordern
 befugt. §. 443. Bey beharrlicher Weigerung des bezahlten Gläubigers
 muß der Richter denfelben, auf Anrufen des Zahlenden, zur Auslei-
 lung der Ceffion durch executivifche Zwangsmittel anhalten.“ Quae
 quum ita fint, sane equidem non video, quid impediatur, quo minus
 locum legis noftrae iudiciariae, ad quem omnia redeunt, de fuc-
 ceffione in hypothecas allodiales eodem modo adiciamus, quo a
 Bergero v) fimile legis antiquioris, ad feudales hypothecas perti-
 nentis,

r) L. 2. §. 3. fqq. D. de Heredit.
 v. Aët. vend. L. 4. C. eod.
 s) L. 17. L. 41. §. 1. D. de Fide-
 iuffor. et Mandator. L. 76. D. de
 Solut. et Liberat.

t) Allgemeines Gefetzbuch für die

Preuffifchen Staaten, P. I. tit. II.
 §. 442. et 443.

v) de Berger Suplemm. ad Electa
 Difceptr. forenf. l. l. p. 908. et Oe-
 conom. Iur. l. l. nor. 7. pag. 395.
 ed. nouiff.

nentis, caput cum iure communi conciliatum esse, supra vidimus. Quodsi vero nihilominus receptam opinionem sequi, omnemque creditorum, hypothecis rerum immobilium munitorum, successi-
 nem, quatenus offerendi iure nititur, se foro Saxonico proscribere
 velimus: postulat tamen iuris ratio, vt certe rerum mobilium
 pignora ad aliam normam exigamus. Quemadmodum enim res
 mobiles ex nostris moribus sine iudicis auctoritate pignori obligari
 tuto possunt x); ita nec ad cedenda eiusmodi pignora sollemnitate
 publica opus esse, variae leges y) edixerunt. Iam quamquam in
 Saxonia fieri non potest, vt eadem res mobilis pluribus creditoribus
 simul obligetur, siquidem nullum apud nos mobile pignus admit-
 titur, nisi quod, creditori traditum, ab eodem vere possideatur z):
 tamen, quum praeter creditores pignoratitios inferiores etiam chi-
 rographarii et extranei in locum creditorum pignoratitiorum suc-
 cedant; his saltem, pignoratitios sua pecunia dimissuris, et pignora
 ita redempturis, integra erit successio, vtpote quae ne lege quidem
 iudiciaria recentiore, de solis bonis immobilibus intelligenda, pro-
 hibita dici potest.

II.

Quae de vsu iuris offerendi hodierno a me disputata sunt, eo
 in primis consilio praemissi, vt, rectene e patria nostra exsulet cre-

C 3

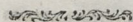
dito-

x) *Constit. El. Sax. 23. P. II. in Elect. 40. in Cod. Aug. Tom. I. p. 315. sq. Ord. Iud. Recogn. ad tir. 44. §. 2.*

tir. 46. §. 1.

y) *Ord. Iud. tir. 46. §. 7. Decis.*

z) *Ord. Iud. Recogn. 1. 1.*

ditorum successo, an secus, adpareret. Iam enim ad alteram, quam proposui, quaestionem progressus, vtrum expediat, in ciuitate, talis successione experte, eandem iure quasi postliminii restitui, nouaque lege sanciri, nec ne, pro virium modulo expendere constitui. In quo argumento tractando me Saxoniae potissimum rationem habere, nemo vitio vertet, qui incertam iuris patrii sententiam, si qua in re, in hac certe futurae legislationis auxilio egere, meminerit. Nec parum ponderis adcedit nostrae quaestioni a magna pecuniae paratae, qua nostra prouincia abundat, copia, cuius commercium, omni modo promoueri, reipublicae maxime interest. Vt vero intelligatur, quantum hodie referat, ius offerendi creditoribus saluum esse, aut secus, fingamus exemplum, apud nos frequenter obuium, quod totum pendet ab usu eius iuris recepto aut sublato. Debitor quidam praedium suum pro sorte, sub vsuris *quincuncibus* credita, pignori obligauerat. Foenoris tam molesti dudum pertaesus tandem inuenit aliquem, eandem pecuniam sub vsuris *trientibus* aut *quadrantibus* hac lege crediturum, vt ipse in locum dimissi creditoris absque nouo iudicis aut domini directi consensu, interueniente sola nominis cessione, succedat. Adit creditorem, quem aliena pecunia dimissurus est, debitor, et, futura pecuniae creditae solutione tempestiue denunciata, (*nach erfolgter Aufkündigung des Capitals*) petit, vt, recepta sorte, nomen ipsum in nouum creditorem transferri patiatur. Ille vero, sortem sub lautis vsuris tuto collocatam aegre recepturus, cessionem obstinate detrectat, euictionis sibi imminentis calumniam prae se ferens. Quae quamquam iam ea de causa ieiuna est, quia cedens tantum verum, non autem bonum nomen praestare

flare debet: tamen potest efficere, ut debitoris spes, quam aequior conditio a nouo creditore oblata fecerat, prorsus interuertatur, et ipse onus durioris foenoris diutius ferre compellatur. Quod si uero ius offerendi esset introductum, frustra recusaturus esset creditor molestior pignoris cessionem, quam iure suo debitor uigere tunc posset.

Iam ex ipsa, quam proposui, specie adparet, debitorum maxime caussam agi ab iis, qui successionem creditorum ciuilem commendent, et domestica lege instaurari cupiant. Addunt, quae uulgo ad defendendam Romanorum hac in re disciplinam adferri solent argumenta, ab aequitate, quae quemlibet facere iubeat ea, quae ipsi non nocent, alteri uero profunt, nec non a iure creditorum intermediorum, per successionem offerentis creditoris minime imminuto, petita. Creditori enim, aliena pecunia dimisso negant iniuriam fieri a succedente creditore, idem, quod ipsi debitori licuisset, si satis locuples fuisset, faciente, dummodo fors integra cum usuris et sumtibus, in pignus factis, tempestiue restituatur. Intermedios uero creditores iure aiunt uinci ab offerente, quippe qui, nisi pecunia priori soluta fuisset, eodem loco mansissent, et eadem aut potiori adeo, quam creditor nouissimus, uti potuissent facultate pecuniam offerendi, pignusque suum confirmandi.

Sed ingenuae fateor, me his et similibus aequitatis rationibus non eo commoueri, ut redditum creditoribus iuris offerendi exercitium nostrae rei foenebri, patrioque in primis commercio multum utilitatis adlaturum esse censeam. Quantacumque enim miser-

ricor-

ricordiae erga debitores, alieni auxilii indigentes, vis est: numquam tamen ea tanta esse debet, ut in manifestam creditorum iniuriam degeneret. Quae quamquam, ut alibi dictum est, e iure Romano, talis, qualis apud nos exercetur, negotiationis pecuniarum ignaro, utique exulabat, nostra tamen aetate abesse nequit ab aemulatione foeneratorum, ne facultates suae in arca delitescant otiosae, sed certis potius nominibus credantur, maxime sollicitorum. Ita enim fieret, ut unus alterum a pignore, summa saepe cura et vigilantia quaesito, depellere, ac, meliori conditione oblata, se quidem in locum antiquioris creditoris, nisi hic, necessitate coactus, de usurarum modo ipse debitori aliquid remittat, ingerere studeret. Quae res quemadmodum iniquitatis reprehensione in ciuitate pecuniosa non caret: ita magnum profecto publicae utilitati ac fidei, qua ciues continentur, vinculo damnum adferat, necesse est. Neque enim expedit, usuras fortium tuto collocatarum ita decrescere, ut vix cuiquam liceat pecuniae suae fructus idoneos percipere, nisi incertorum nominum periculum malit incurere. Quae hominum locupletum sollicitudo saepe foecundissima mater est mali foenebris, pestis reipublicae, fraudumque infinitarum, quibus proxenetae potissimum foeneratorum miseros debitores circumuenire non erubescunt. Quid autem facilius potest euenire, quam ut creditores, a pignoribus, quibus antea gauisi fuerant, aemulatione aliena deiectione, licitam negotiationem omnem eiurent, pecuniamque aegre receptam turpi foenori committant? Quum igitur respublica bene constituta ciuibus, honestum in patrimonio suo quaestum facientibus, eadem diligentia prospicere debeat, qua indigentium fortunas subleuari par est,

sequi-

sequitur, patriae in primis nostrae, commerciis varii generis florentissimae, optime tunc consuli, si in tanta usurarum, de qua foeneratores hodie non iniuria conqueruntur, vilitate is certe, qui nunc est, foenoris modus seruetur, omnisque creditorum aemulatio, quae per successione[m] eorundem civilem egregie adiuuatur, a formula nostra hypothecaria porro abesse iubeatur.

Iam, quae mihi haec praefandi otium gratissimum fecit, praedicanda est Illustris Iuriconsultorum in hac literarum vniuersitate Ordinis indulgentia. Quum enim more maiorum receptum sit, ut ii Doctores, qui disputationes de selectis iuris controuersi capitibus publicas velint suo praesidio moderari, eius rei veniam ab Illustri hoc Collegio petant: meis quoque precibus concessit Patronorum, quorum omnes ac singulos pie veneror, liberalitas, potestatemque fecit; Commilitonum, qui me ducem sequuturi sint, publicis colloquiis praesidendi. Itaque nomina sua apud me professi sunt hi, suo quisque tempore in arenam prodituri:

IOANNES ERNESTVS SALOMO BOEHMER,
Budissa - Lufatus.

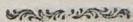
FRIDERICVS GVILIELMVS CONRADI,
Grimma - Misnicus.

IOANNES FRIDERICVS DIPPNER,
Marienthalio - Misnicus.

ERNESTVS IACOBVS HENRICVS FRIEDEL,
Thuringus.

D

FRIDE-

FRIDERICVS DANIEL GEISSLER,
Lipſienſis.

CAROLVS AVGVSTVS GVILIELMVS GIESE,
Gorlitio - Luſatus.

ALEXANDER MAVRITIVS HAVSCHILD,
Dreſdenſis.

MAXIMILIANVS IOSEPHVS HAVSCHILD,
Dreſdenſis.

FRIDERICVS TRAVGOTT VALERIVS HEROLD,
Briefnitio - Miſnicus.

CAROLVS CHRISTIANVS HERSCHEL,
Pirna - Miſnicus.

ADAMVS FRIDERICVS KÜHN,
Sorauia - Luſatus.

IOANNES GOTTFRIED KÜTTNER,
Loeſnicio - Miſnicus.

ERNESTVS FRIDERICVS ADOLPHVS LEHMANN,
Hohburgio - Miſnicus.

FRIDERICVS GVILIELMVS HENRICVS LEVTHIER,
Großgoerſchenio - Miſnicus.

CAROLVS GOTTHOLD MERBETH,
Zſchopauia - Miſnicus.

FRIDERICVS AVGVSTVS MILHAUSER,
Dreſdenſis.

CARO-

CAROLVS TRAVGOTT RITZ,
Budiffa - Lufatus.

HENRICVS FRIDERICVS SCHEIBE,
Lipfienfis.

CAROLVS SIGISMVNDVS SCHVBARTH,
Zfchopauia - Mifnicus.

CHRISTIANVS GOTTLIEB ADAMVS WEBER,
Lipfienfis.

CHRISTIANVS FRIDERICVS GVILIEMVVS ZSCHIESCHE,
Lubbena - Lufatus.

Quorum iuuenum praefantiffimorum iudicio quo magis me ipfum ornatum effe intelligo: eo impenfus vos, GENEROSISSIMI ET HVMANISSIMI COMMILITONES, rogo, vt fingulis Difputationibus, publice olim indicandis, frequenter intereffe, nec mihi folum, fed etiam Refpondentibus Ornatiffimis, qui in plurium VESTRVM familiaritate verfantur, noua VESTRAE beneuolentiae documenta praefentes exhibere velitis.

P. P. in Vniuerfitate Litterarum Lipfienfi Dominica III. p.
Fef. Epiphan. A. C. MDCCCLXXXIII.

Leipzig, Diss; 1794

ULB Halle 3
004 527 747

f
sb.

6382.

1794, 7.

DISPUTATIONES
DE
SELECTIS
IVRIS CONTROVERSI
CAPITIBVS

ILLVSTRIS IVRISCONSVLTORVM ORDINIS
AVCTORITATE

SE PRAESIDE
PVBLICE INSTITVENDAS
INDICIT

D. CHRISTIANVS GOTTLIEB HAVBOLD
SVPREMAE CVRIAE PROVINCIALIS ADESSOR
ANTIQVITATVM IVRIS PROFESSOR PVBLICVS
EXTRAORD

*Succeſſionem in priorum creditorum locum, iure offerendi apud Romanos nixam,
e foro Saxonico recte exfulare*
PRAEFATIVS

LIPSIAE
EX OFFICINA SAALBACHIA

